

Rapport 2005:47

Arkeologisk förundersökning

Stora torget Restaurang Magnolia

RAÄ 153

Linköpings stad och kommun

Östergötlands län

Jessica Wennerlund

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M

K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Stora torget, restaurang Magnolia

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	5
Metod och dokumentation	5
Resultat och tolkning	5
Slutsatser	7
Referenser	7
Tekniska uppgifter.	8

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

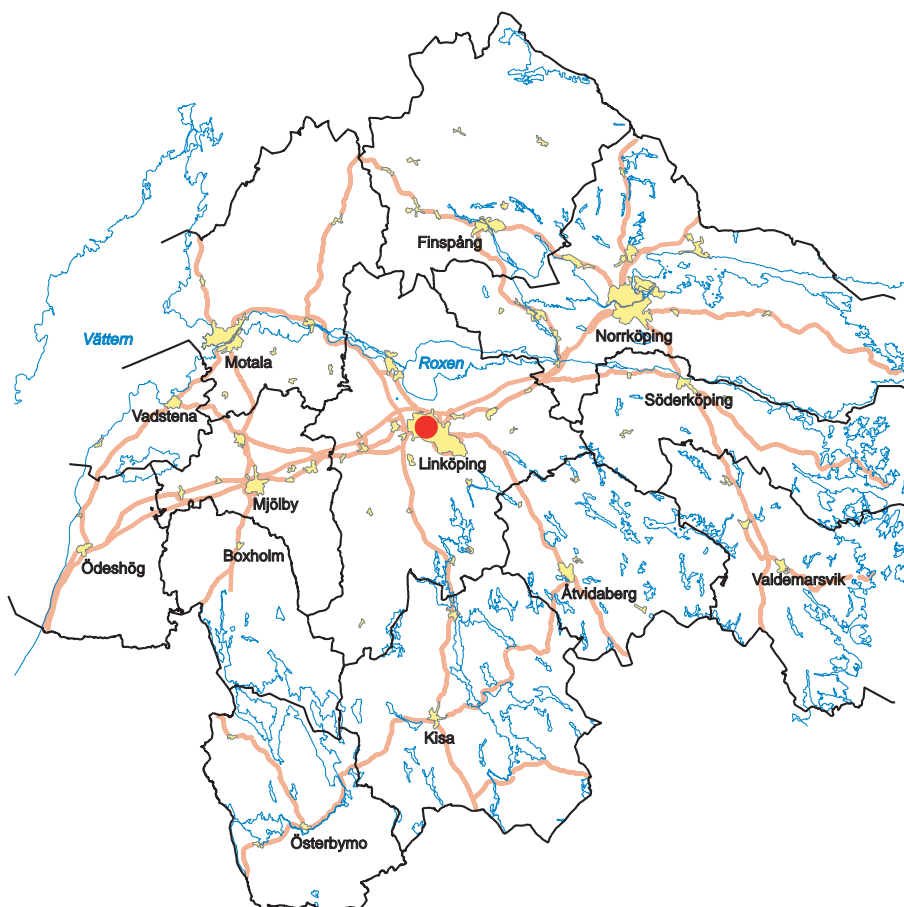
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

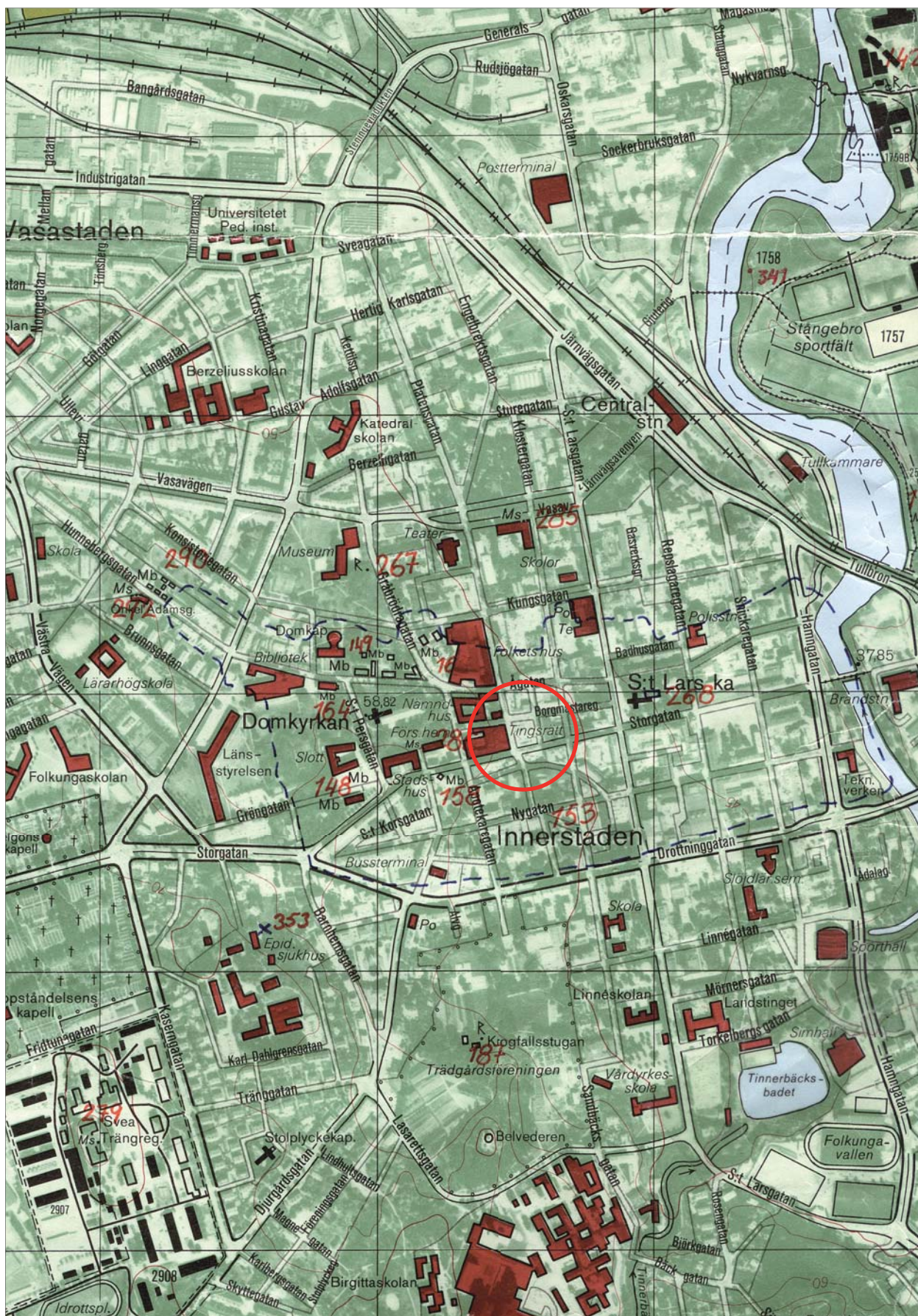
Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde i maj 2005 en arkeologisk förundersökning inom rubricerad fastighet. Förundersökningen utfördes i samband med schaktning till takfundament för uteservering vid restaurang Magnolia, Linköping.

Vid förundersökningen påträffades kulturlager och en eventuell husgrund eller ett fundament.

Jessica Wennerlund
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 085 57 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i samband med schaktning för takfundament för uteservering på ovan rubricerad fastighet. Undersökningen utfördes den 23-24 maj 2005 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

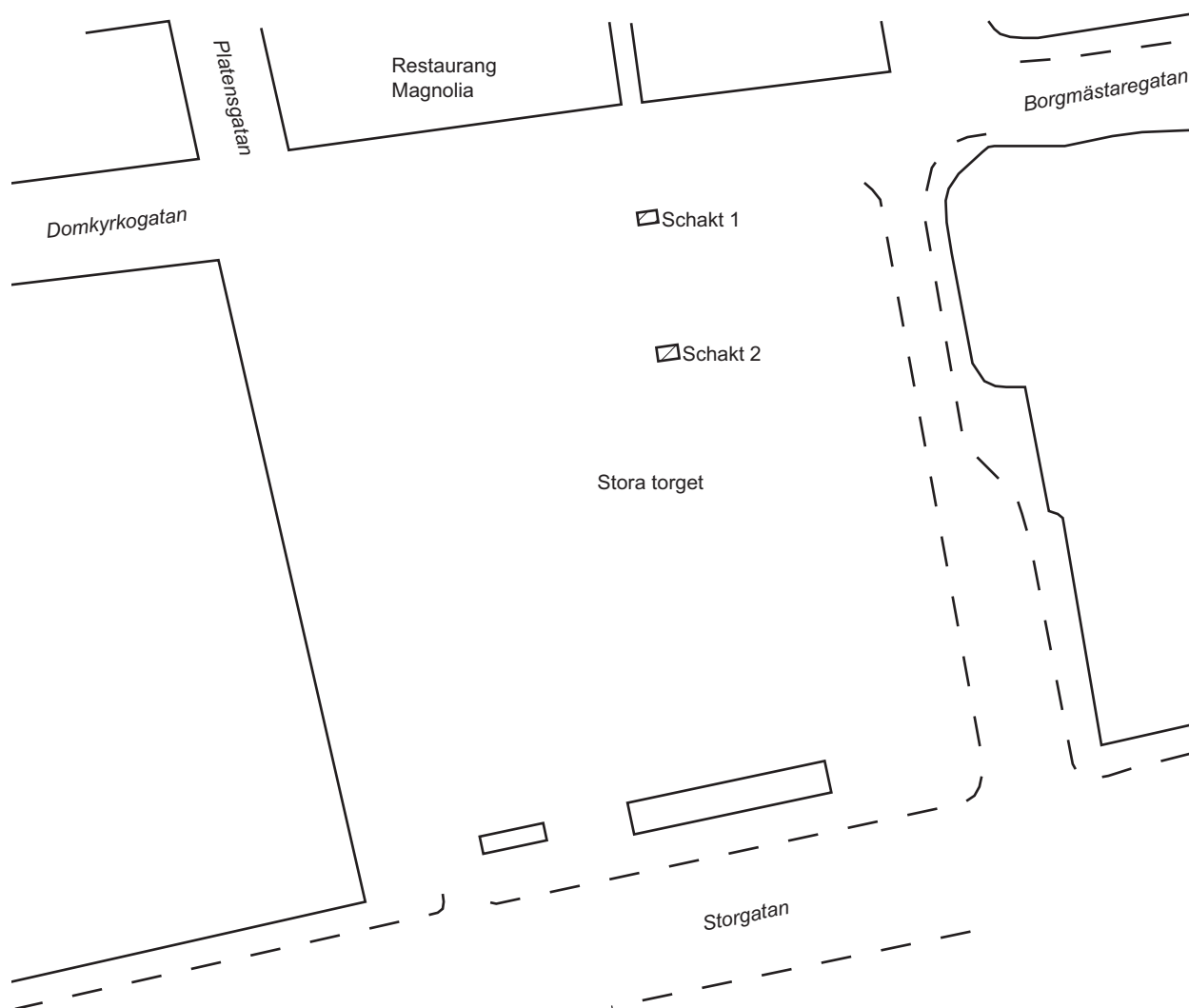
Uppdragsgivare var QLM AB, Magnolia, kontaktperson Loc Ly, vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen samt rapportarbetet är undertecknad.

Områdesbeskrivning

Schakten kom att grävas i norra delen av Stora torget, som ligger inom Linköpings medeltida stadsområde, RAÄ 153. I det intilliggande kvarteret Basfiolen har omfattande arkeologiska undersökningar genomförts (Tagesson 1989 och 1996). Vid undersökningarna

kunde materialet delas in fem faser, från 1300-talets byggnads- och hägnadslämningar till en nyorientering av bebyggelsen som sker under senare delen av 1500-talet. Bebyggelsen runt Stora torget etablerades sannolikt vid mitten av 1300-talet.

Flera mindre ytor har undersökts på Stora torget (Hinze 1983 och Ericsson & Gilstring 1979-80, Gilstring muntligen, Ternström 2003). Vid undersökningar på torget har man bl a hittat olika torg- och gatubeläggningar, avfall från järnhantering (smide?) samt lämningar efter vidjeflättade hägnader. Det har vid tidigare undersökningar inte framkommit några spår av bebyggelse i den del av torget som ligger inom undersökningsområdet. Vid undersökningen 1980 hittades lämningar efter rådhuset som redan fanns med på 1651 års karta (Tagesson 2002).

Figur 3. Översiktsplan över det aktuella området. Skala 1:500.

Syfte

Syftet med förundersökningen var att utröna kulturlagrens karaktär, omfattning och datering.

Undersökningen kom att utgöra ett komplement till de många olika småschakt som tidigare dokumenterats inom Stora torget och bli ett viktigt bidrag till tolkningen av stadens äldsta utbredning och framväxt.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av en antikvarisk kontroll. Undersökningen utfördes i samband med schaktningsarbetena. Det trånga utrymmet fick till följd att schaktet ej kunde grävas med maskin. Kulturlager och anläggningar dokumenterades på profilritningar, separata lager- och anläggningsbeskrivningar och genom fotografering.

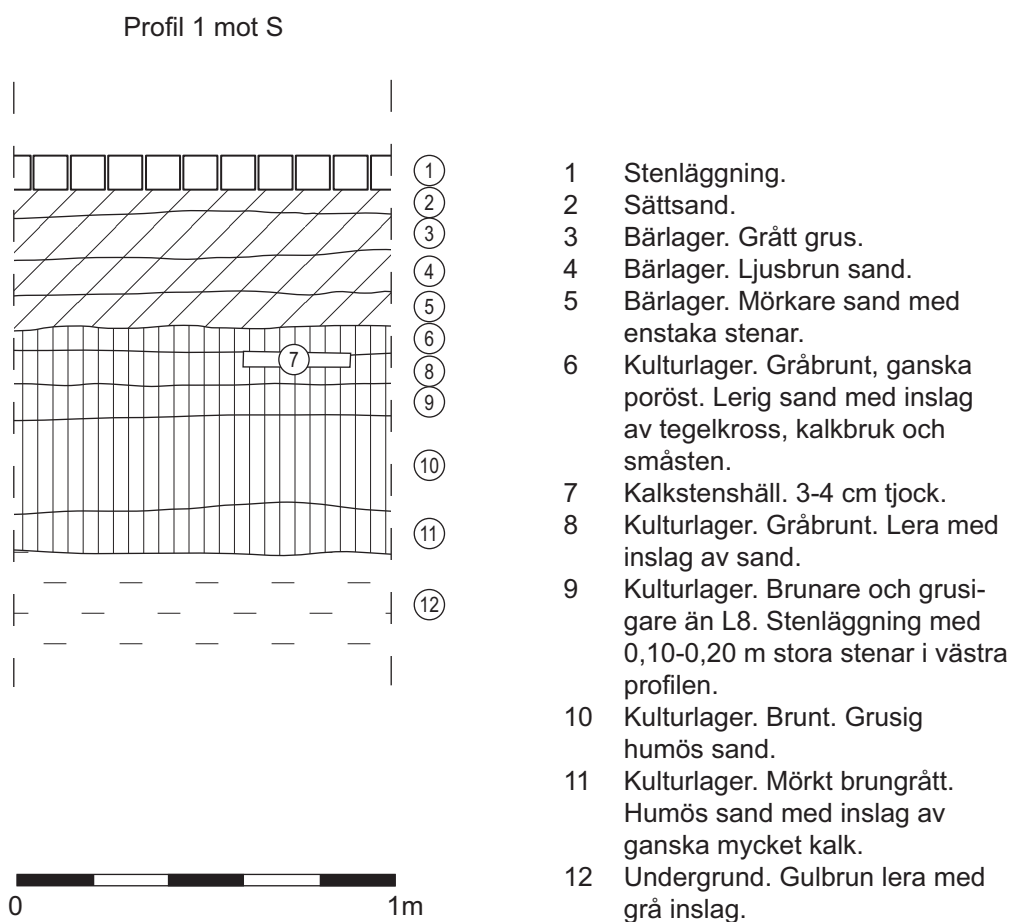
Resultat och tolkning

Undersökningen föranleddes av att två fundament skulle grävas ned för att bära upp ett tak över utesereringen.

Det nordligaste schaktet (schakt 1) hade storleken 1,37x0,86 m och djupet 1,10 m och låg 7,3 m från restaurangens husliv på norra sidan torget. Sentida påförda massor sträckte sig ned till ett djup av ca 0,5 m. Därunder följde kulturlager. Totalt fanns i detta schakt fem olika kulturlager av olika karaktär. Inslag av byggnads/raseringsmaterial fanns i lager 6 och 11. Rester efter en stenläggning syntes i lager 9, med 0,1-0,2 m stora stenar. I lager 8 fanns en kalkstenshäll. För utförligare redovisning se fig. 4.

I lager 11 påträffades två skärivor av yngre rödgods, troligen från en trefotsgryta, med trolig datering 1500-1600-tal. Endast enstaka djurben påträffades i kulturlagren. Inga av dessa togs tillvara.

På ca 1,05 m djup vidtog undergrunden av gulbrun lera med grå inslag.

Figur 4. Profilritning schakt 1. Skala 1:20.

Figur 5. Schakt 1 mot söder.
Foto Jessica Wennerlund, ÖLM.

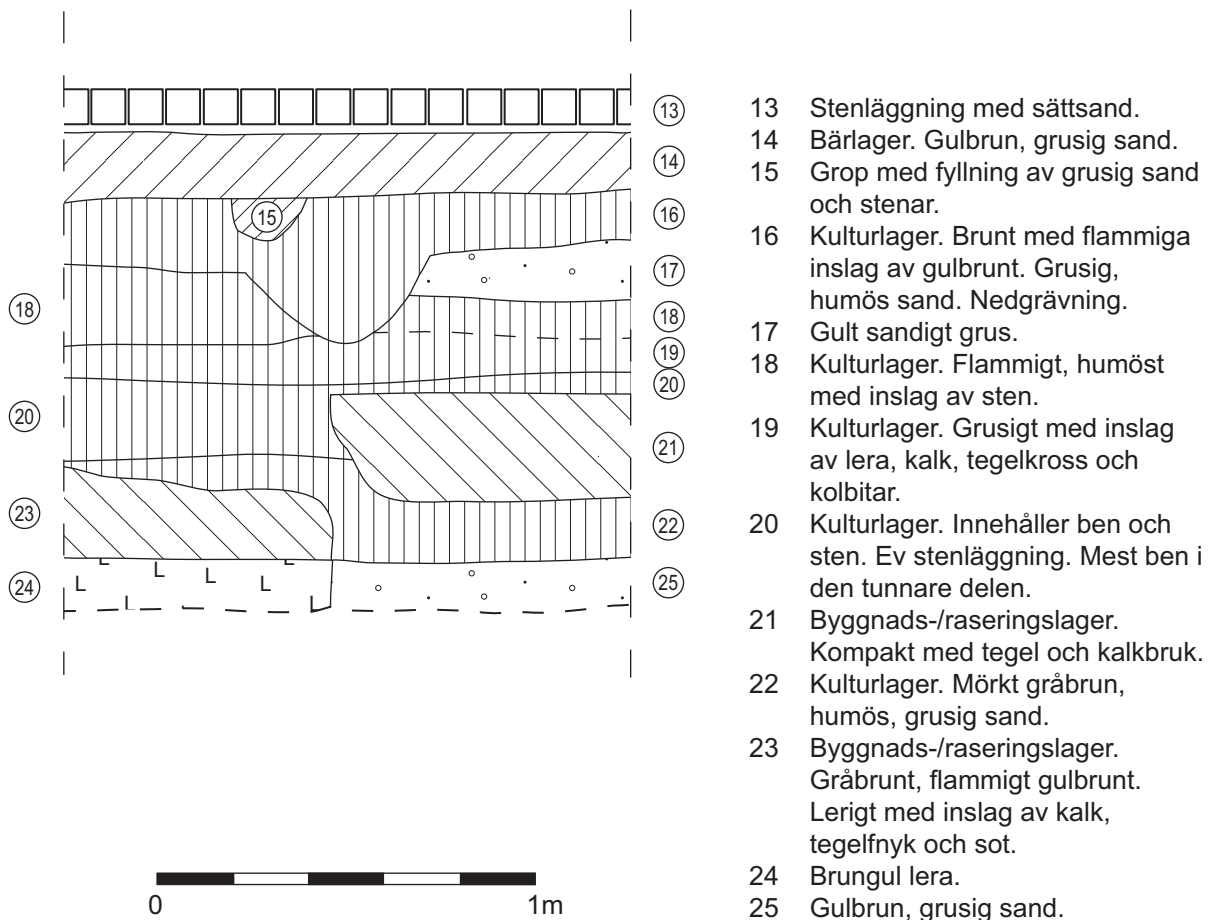
Schakt 2 hade storleken 1,48x0,96 m och ett djup av 1,38 m. Det befann sig 17 m söder om restaurang Magnolias husliv. De sentida påförda massorna var här tunnare, endast knappt 0,3 m. Därunder fanns ett flertal kulturlager och nedgrävningar.

Lagerbilden här var mer komplicerad och sammansatt. För att lättare följa beskrivningen, se fig. 6. Kulturlagren i detta schakt var betydligt tjockare och sträckte sig ned till schaktbotten på 1,38 m. Det verkade som någon slags gräns (eventuellt tomtgräns) fanns mitt i schaktet. Flera skillnader syntes på båda sidorna gränsen. Lager 21 var ett välavgränsat byggnads/raseringslager som fanns i västra sidan av schaktet. På samma nivå fanns kulturlager (20), som innehöll en eventuell stenläggning med mindre stenar på den östra sidan. Lager 23 var även det ett byggnads/raseringslager, men på en lägre nivå och i östra sidan av schaktet. På västra sidan fanns kulturlager (22) på samma nivå. Byggnads-/raseringslagren som bestod av kalk och tegelkross tyder på tegelbebyggelse på eller runt torget.

I nordöstra hörnet i schakt 2 fanns två större stenar (ca 0,3x0,25 m stora) på 1,0 m djup, som kan tillhöra en husgrund eller ett fundament.

Det fanns en mycket större andel djurben i kulturlagren i schakt 2. Särskilt stor andel fanns det i den tunna delen av lager 20. Inga av benen togs tillvara.

Profil 2 mot S

Figur 6. Profilritning schakt 2. Skala 1:20.

Figur 7. Schakt 2. De två större stenarna i NV hörnet som kan var resterna efter en husgrund eller ett fundament. Foto Jessica Wennerlund, ÖLM.

Referenser

- Gilstring M. Muntligen. Uppgifter och arkivhandlingar rörande undersökningar på Stora Torget 1979-80 och 1983.
- Tagesson G. 1989. *Kv Basfiolen. Linköping. Östergötland. Arkeologisk undersökning*. Rapport. Östergötlands länsmuseum.
- Tagesson G. 1996. *Kv Basfiolen. Linköpings stad och kommun. Östergötland. Arkeologisk slutundersökning*. Rapport. Riksentikvarieämbetet.
- Tagesson G. 2002. *Biskop och stad – aspekter på urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Linköping.
- Ternström C. 2003. *Stora Torget. Arkeologisk förundersökning, RAÄ 153, Linköpings stad och kommun*. Rapport 22:2003. Östergötlands länsmuseum.

Slutsatser

Vid den arkeologiska förundersökningen i form av antikvarisk kontroll undersöktes och dokumenterades två schakt på Stora torget i Linköping. Undersökningsresultatet visade att tjocka kulturlager fanns under torget. De fåtaliga fynden ger en ganska grov datering, där det understa lagret i schakt 1, dateras till 1500-1600-tal.

I schakt två nåddes inte undergrunden på 1,38 m djup. I detta schakt fanns även byggnads/raseringslager från en eller flera tegelbyggnader, som antingen funnits på eller runt torget. Tidigare har man funnit lämningar efter rådhuset, som troligen byggdes vid 1400-talets slut, på torget (Tagesson 2002). Rådhuset låg ca 15-20 m sydöst om schakt 2. Det är mycket troligt att något eller några av byggnads/raseringslagren kan härröra från rådhuset (Gilstring, muntligen).

Tekniska uppgifter

Lokal	Stora torget
Stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 153
Ekonomiska kartans blad	085 57, 8F 5h
Koordinater	X6476440, Y1489260
Koordinatsstem	RT90
Höjdsystem	Lokalt
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens diarienummer	431-7837-05
ÖLM diarienummer	313/05
ÖLM kontonummer	530293
Uppdragsgivare	QLM AB, Magnolia
Kostnadsansvarig	QLM AB, Magnolia
Projektledare	Jessica Wennerlund
Fältarbetstid	2005-05-23--24
Totalt undersöktes	2,6 m ²
Fynd	ÖLM C4278
Foto	Endast digitalt
Analys	Nej
Grafik	-
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
Rapport 2005:47 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde i maj 2005 en arkeologisk förundersökning inom rubricerad fastighet. Förundersökningen utfördes i samband med schaktning till takfundament för uteservering vid restaurang Magnolia, Linköping.

Vid förundersökningen påträffades kulturlager och en eventuell husgrund eller ett fundament.